

Jurisprudentie

CONCLUSIE VAN ADVOCaat-GENERAAL
E. SHARPSTON
van 22 oktober 2015¹

Zaak C-94/14

**Flight Refund Ltd
tegen
Deutsche Lufthansa AG**

[verzoek van de Kúria (Hongarije) om een prejudiciële beslissing]

„Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht — Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken —
Vordering tot compensatie wegens vertraagde vlucht — Europees betalingsbevel uitgevaardigd in een
lidstaat die geen aanknoping heeft met de vordering — Aanwijzing van de bevoegde rechter voor de
procedure op tegenspraak”

1. Het onderhavige prejudiciële verzoek van de Kúria (hooggerechtshof, Hongarije) stelt niet-alledaagse vragen aan de orde met betrekking tot het Verdrag van Montreal², de Brussel I-verordening³, de luchtreizigersverordening⁴ en de Europese betalingsbevelverordening (hierna: „EBB-verordening”)⁵.

2. De complexe – en vrij verwarrende – omstandigheden van het hoofdgeding kunnen als volgt worden samengevat. Een Hongaarse passagier op een vertraagde vlucht van Newark (New Jersey, Verenigde Staten) naar Londen (Verenigd Koninkrijk) heeft krachtens de luchtreizigersverordening aanspraak gemaakt op compensatie tegen een in Duitsland gevestigde luchtvaartmaatschappij. Zij heeft dat recht overgedragen aan een in het Verenigd Koninkrijk gevestigde onderneming, die van een notaris in Hongarije een Europees betalingsbevel heeft verkregen volgens de procedure van de EBB-verordening. De notaris heeft zich ter zake bevoegd verklaard op basis van een (misleidende) Hongaarse vertaling van de bepaling inzake de rechterlijke bevoegdheid van het Verdrag van Montreal. De luchtvaartmaatschappij heeft een verweerschrift ingediend tegen het Europees betalingsbevel en ontkend dat zij de betrokken vlucht heeft uitgevoerd. In dergelijke omstandigheden wordt op grond van de EBB-verordening de procedure voortgezet „voor de bevoegde gerechten van de lidstaat van oorsprong” (namelijk Hongarije, waar het Europees betalingsbevel is uitgevaardigd). De Brussel I-verordening bevat echter geen duidelijke bevoegdheidsgrond voor een rechter in die lidstaat ter zake van de compensatievordering. De Kúria is gehouden een bevoegd gerecht aan te wijzen maar acht zich daartoe niet in staat zonder nadere uitleg over de relevante bepalingen van het recht van de Unie.

1 — Oorspronkelijke taal: Engels.

2 — Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer, gesloten te Montreal op 28 mei 1999, ondertekend door de Europese Gemeenschap op 9 december 1999 op de grondslag van artikel 300, lid 2, EG, en namens laatstgenoemde goedgekeurd bij besluit 2001/539/EG van de Raad van 5 april 2001 (PB L 194, blz. 38).

3 — Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB L 12, blz. 1).

4 — Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (PB L 46, blz. 1).

5 — Verordening (EG) nr. 1896/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure (PB L 399, blz. 1).

Toepasselijke bepalingen

Verdrag van Montreal

3. Artikel 19 van het Verdrag van Montreal bepaalt dat de vervoerder aansprakelijk is voor de schade voortvloeiend uit vertraging in het luchtvervoer van passagiers, bagage of goederen.

4. Artikel 33 van het Verdrag van Montreal draagt het opschrift „Rechterlijke bevoegdheid”. Artikel 33, lid 1, bepaalt: „De rechtsvordering tot schadevergoeding moet ter keuze van de eiser worden ingesteld binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag, hetzij voor de rechter van de woonplaats van de vervoerder, of van de hoofdzetel van diens onderneming of van de plaats waar hij een vestiging heeft, door de zorg waarvan de overeenkomst is gesloten, hetzij voor de rechter van de plaats van bestemming.”

5. Die bepaling voorziet derhalve in twee basisopties – het gerecht van de woonplaats of de zetel van de onderneming van de vervoerder of dat van de plaats van bestemming. In beide gevallen moeten die gerechten zijn gelegen binnen het gebied van een van de staten die partij zijn bij het verdrag.

6. Artikel 33 is echter op zodanige wijze in het Hongaars vertaald dat „binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag” veeleer een zelfstandige (derde) optie voor de eiser dan een voorwaarde voor de twee erna genoemde opties lijkt.⁶ Anders dan althans in de authentieke Engelse, Franse en Spaanse taalversie⁷ heeft het er dus in de Hongaarse tekst op het eerste gezicht de schijn van dat een rechtsvordering tot schadevergoeding ter keuze van de eiser kan worden ingesteld a) binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag, b) voor de rechter van de woonplaats van de vervoerder of van de hoofdzetel van diens onderneming of van de plaats waar hij een vestiging heeft door de zorg waarvan de overeenkomst is gesloten, of c) voor de rechter van de plaats van bestemming. (Bij tweede lezing kan een dergelijke uitlegging echter al snel terzijde worden geschoven, aangezien de opties b) en c) alleen relevant zijn indien de rechtsvordering wordt ingesteld buiten het grondgebied van een staat die partij is bij het verdrag – en dus in een niet door het Verdrag van Montreal gebonden staat.

Brussel I-verordening

7. Als algemene regel kan krachtens de artikelen 2, lid 1, 3, lid 1, en 5, leden 1 en 5, van de Brussel I-verordening, tezamen gelezen, een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, voor een uit een verbintenis uit overeenkomst voortvloeiende schadevordering slechts worden opgeroepen voor de gerechten van die staat of van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is of moet worden uitgevoerd. Die plaats is in het geval van diensten de plaats in een lidstaat waar de diensten volgens de overeenkomst verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden. Voorts kan hij ten aanzien van een geschil betreffende de exploitatie van een filiaal, van een agentschap of enige andere vestiging worden opgeroepen voor het gerecht van de plaats waar zij gelegen zijn.

6 — Er blijken in Hongarije twee „officiële” versies van het Verdrag van Montreal te bestaan, de ene in het *Publicatieblad van de Europese Unie*, Bijzondere Hongaarse uitgave, hoofdstuk 7, deel 5, blz. 492, de andere in 2005. évi VII. törvény (wet nr. 7 van 2005) waarbij het verdrag in het Hongaarse recht is overgenomen. Geen van beide is echter een authentieke versie van het verdrag. Er zijn aanzienlijke tekstuele verschillen tussen de twee versies van artikel 33, lid 1, maar in beide worden de woorden „either [...] or” van de Engelse versie weergegeven als „vagy [...] vagy”. In de Publicatiebladversie staat geen komma vóór het eerste „vagy”, zodat het eerder als „or” dan als „either” gelezen kan worden. In de versie in wet nr. 7 van 2005 staat echter wel een komma, al haalt de Kúria haar in de verwijzingsbeslissing zonder komma aan. In beide versies wordt vóór het tweede „vagy” een komma gebruikt.

7 — De andere authentieke versies zijn de Arabische, de Chinese en de Russische. In het Frans is het equivalent van „either [...] or” „soit [...] soit” en in het Spaans „sea [...] sea”. In beide taalversies staat een komma vóór het eerste van de twee leden van de constructie, zodat het duidelijk is dat „in the territory of one of the States Parties” [„binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag”] een voorwaarde is voor beide eropvolgende opties.

8. Hoewel er een aantal mogelijke uitzonderingen is op die algemene regel lijken er slechts drie, althans in theorie, relevant te kunnen zijn voor het hoofdeding.

9. Ten eerste kan volgens artikel 16, lid 1, de rechtsvordering die door een consument wordt ingesteld tegen de wederpartij bij de overeenkomst, worden gebracht hetzij voor de rechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan die partij woonplaats heeft, hetzij voor het gerecht van de plaats waar de consument woonplaats heeft. Ingevolge artikel 15, lid 3, is deze uitzondering echter niet van toepassing op vervoersovereenkomsten, behoudens overeenkomsten waarbij voor één enkele prijs zowel vervoer als verblijf wordt aangeboden. In casu zijn er geen aanwijzingen waaruit blijkt dat de betrokken vlucht deel uitmaakte van een dergelijke pakketreis.

10. Ten tweede regelt artikel 23 (met betrekking tot consumentenovereenkomsten gelezen in samenhang met artikel 17) de voorwaarden waaronder partijen bij een rechtsbetrekking een gerecht of de rechten van een lidstaat kunnen aanwijzen voor de kennisneming van geschillen naar aanleiding van die rechtsbetrekking. In casu zijn er geen aanwijzingen waaruit blijkt van het bestaan van een dergelijke overeenkomst.

11. Ten derde is volgens artikel 24 buiten de gevallen waarin zijn bevoegdheid voortvloeit uit andere bepalingen van de verordening, het gerecht van een lidstaat waarvoor de verweerder verschijnt bevoegd, tenzij de verschijning ten doel heeft de bevoegdheid te betwisten. Daartegenover bepaalt artikel 26, lid 1, dat wanneer de verweerder met woonplaats op het grondgebied van een lidstaat voor een gerecht van een andere lidstaat wordt opgeroepen en niet verschijnt, het gerecht zich ambtshalve onbevoegd moet verklaren indien zijn bevoegdheid niet berust op de verordening.

12. Een volgende bepaling die relevant kan zijn voor het hoofdeding is artikel 27, lid 1, dat bepaalt: „Wanneer voor rechten van verschillende lidstaten tussen dezelfde partijen vorderingen aanhangig zijn, die hetzelfde onderwerp betreffen en op dezelfde oorzaak berusten, houdt het gerecht waarbij de zaak het laatst is aangebracht zijn uitspraak ambtshalve aan totdat de bevoegdheid van het gerecht waarbij de zaak het eerst is aangebracht, vaststaat.”

Luchtreizigersverordening

13. De luchtreizigersverordening stelt de minimumrechten vast die luchtreizigers hebben bij instapweigering of bij annulering of vertraging van hun vlucht (artikel 1, lid 1). Zij is van toepassing op passagiers die vertrekken vanaf een luchthaven die gelegen is op het grondgebied van een lidstaat waarop het Verdrag van toepassing is [artikel 3, lid 1, onder a)] of, indien de luchtvaartmaatschappij die de vlucht in kwestie uitvoert een communautaire luchtvaartmaatschappij is, vanaf een in een derde land gelegen luchthaven op een dergelijke luchthaven aankomen [artikel 3, lid 1, onder b)]. Onder „communautaire luchtvaartmaatschappij” wordt in dit verband verstaan een luchtvaartmaatschappij met een geldige, door een lidstaat verleende exploitatievergunning [artikel 2, onder c)].

14. In geval van annulering van een vlucht geeft artikel 5, lid 1, onder c), de passagiers recht op de in artikel 7 bedoelde compensatie. Volgens artikel 7, lid 1, onder c), bedraagt de verschuldigde vergoeding voor niet-intracommunautaire vluchten van meer dan 3 500 km (de categorie waarin de betrokken vlucht in het hoofdeding valt) 600 EUR. Volgens artikel 7, lid 2, onder c), kan dat bedrag voor dezelfde categorie vluchten echter met 50 % worden verlaagd indien de passagier een andere vlucht wordt aangeboden en de aankomsttijd niet meer dan vier uur afwijkt van de geplande aankomsttijd van de oorspronkelijk geboekte vlucht. Voor andere categorieën vluchten is de relevante vertraging in de aankomsttijd al naargelang van het geval twee of drie uur.

15. Artikel 6 ziet blijkens de tekst ervan op de verplichtingen van de luchtvaartmaatschappijen die de vluchten uitvoeren in geval van een redelijkerwijs te verwachten vertraging van een vlucht tot na de geplande vertrektijd. Die verplichtingen zijn van toepassing wanneer bij een niet-intracommunautaire vlucht van meer dan 3 500 km de vertraging bij vertrek tot meer dan vier uur oploopt. Afhankelijk van de precieze omstandigheden moeten de luchtvaartmaatschappijen verzorging aanbieden (in de vorm van verfrissingen, accommodatie, vervoer etc.) en/of terugbetaling of een andere vlucht.

16. Die bepaling voorziet niet in compensatie voor passagiers in geval van vertraging en verwijst niet naar vertraging tot na de geplande aankomsttijd. Het Hof heeft echter de artikelen 5, 6 en 7 tezamen, in het licht van de doelstelling van de verordening om een hoog niveau van bescherming van luchtreizigers te waarborgen ongeacht of zij worden geconfronteerd met een instapweigering, een annulering of een vertraging van de vlucht, aldus uitgelegd dat passagiers van vertraagde vluchten voor de toepassing van het recht op schadevergoeding kunnen worden gelijkgesteld met passagiers van geannuleerde vluchten en aldus aanspraak kunnen maken op de in artikel 7 van deze verordening bedoelde compensatie, wanneer zij door een vertraging van de vlucht drie of meer uren tijd verliezen, dat wil zeggen wanneer zij hun eindbestemming drie of meer uren na de door de luchtvaartmaatschappij oorspronkelijk geplande aankomsttijd bereiken.⁸

17. De luchtreizigersverordening bevat geen bijzondere bevoegdheidsregels ter zake van een geschil over de toepassing ervan.

Europese Betalingsbevelverordening

18. De EBB-verordening heeft met name ten doel de beslechting van een geschil in grensoverschrijdende zaken met betrekking tot niet-betwiste geldvorderingen te vereenvoudigen, te versnellen en goedkoper te maken [artikel 1, lid 1, onder a)]. Zij is volgens de artikelen 2, lid 1, en 3, lid 1, tezamen gelezen, van toepassing in burgerlijke en handelszaken waarin ten minste een van de partijen haar woonplaats of haar gewone verblijfplaats heeft in een andere lidstaat dan de lidstaat van het aangezochte gerecht. Artikel 4 voert de Europese betalingsbevelprocedure in „voor de inning van liquide geldvorderingen voor een specifiek bedrag, die opeisbaar zijn op het tijdstip waarop het verzoek om een Europees betalingsbevel wordt ingediend”. Niets belet de eiser echter een dergelijke vordering geldend te maken met behulp van een andere procedure waarin het nationale recht of het Unierecht voorziet (artikel 1, lid 2). Overeenkomstig artikel 5, lid 1, is de lidstaat waar een Europees betalingsbevel wordt uitgevaardigd de „lidstaat van oorsprong” en artikel 5, lid 3, definieert een „gerecht” als „iedere instantie die in een lidstaat bevoegd is ten aanzien van een Europees betalingsbevel of aanverwante aangelegenheden”.

19. Artikel 6, lid 1, bepaalt: „Voor de toepassing van deze verordening wordt de rechterlijke bevoegdheid bepaald volgens de ter zake geldende regels van het Gemeenschapsrecht, en met name verordening (EG) nr. 44/2001.”

20. Volgens artikel 7, lid 1, moet het verzoek om een Europees betalingsbevel worden ingediend door middel van het standaardformulier A van bijlage I. Naast bijzonderheden van de vordering zelf moet het verzoek de gronden voor de rechterlijke bevoegdheid vermelden. Onderdeel 3 van het standaardformulier noemt 13 mogelijke gronden, die geen nadere toelichting behoeven, en grond 14

8 — Arresten *Sturgeon e.a.* (C-402/07 en C-432/07, EU:C:2009:716, punten 40-69) en *Nelson e.a.* (C-581/10 en C-629/10, EU:C:2012:657, punten 28-40). Zie ook arrest *Folkerts* (C-11/11, EU:C:2013:106). In het arrest *Sturgeon e.a.* (punten 57 en 58) is het Hof tot een ongedifferentieerd tijdiverliescriterium van drie uur of meer voor alle vluchten gekomen (tegenover de gedifferentieerde verträgen van twee, drie of vier uur, afhankelijk van de categorie vlucht, van de artikelen 6 en 7 van de luchtreizigersverordening) via een samengestelde berekening gebaseerd op artikel 5, lid 1, onder c), iii), dat betrekking heeft op het aanbieden van een andere vlucht na een aangekondigde annulering waarbij de passagiers een andere vlucht naar hun bestemming wordt aangeboden die niet eerder dan één uur voor de geplande vertrektijd vertrekt en hen minder dan twee uur later dan de geplande aankomsttijd op de eindbestemming brengt. Door die twee tijdvakken van één en twee uur bij elkaar op te tellen kwam het Hof tot een begrip „tijdiverlies” van drie uur, ongeacht de categorie vlucht waarvoor de in artikel 7 gespecificeerde compensatie moet worden betaald in het geval van vertraging bij aankomst.

betreft „Andere (gelieve te specificeren)”. De „Richtsnoeren voor de invulling van het formulier”, eveneens in bijlage I, schrijven met name voor: „Indien het verzoek betrekking heeft op een vordering tegen een consument in verband met een consumentencontract, moet het worden ingediend bij het bevoegde gerecht van de lidstaat waar de consument woonplaats heeft. In andere gevallen moet het verzoek worden ingediend bij het gerecht dat bevoegd is overeenkomstig de voorschriften van [de Brussel I-verordening] [...]”

21. Krachtens artikel 8 moet het gerecht waarbij een verzoek om een Europees betalingsbevel is ingediend, op basis van het aanvraagformulier onderzoeken of de onder meer in artikel 6 (inzake de rechterlijke bevoegdheid) gestelde eisen vervuld zijn. Het onderzoek kan via een „geautomatiseerde procedure worden uitgevoerd” (zonder dat wordt gepreciseerd wat een dergelijke procedure moet omvatten). Krachtens artikel 11 moet het verzoek worden afgewezen indien de gestelde eisen niet zijn vervuld. Die afwijzing kan echter noch met een rechtsmiddel worden bestreden noch een beletsel vormen voor een andere procedure. Indien echter alle voorwaarden zijn vervuld, moet het Europees betalingsbevel overeenkomstig artikel 12 worden uitgevaardigd en aan de verweerder worden betekend of ter kennis gebracht.

22. Artikel 16 draagt het opschrift „Verweer tegen een Europees betalingsbevel”. Overeenkomstig artikel 16, leden 1 tot en met 3, kan de verweerder bij het gerecht van oorsprong een verweerschrift tegen het Europees betalingsbevel indienen binnen 30 dagen nadat het betalingsbevel hem is betekend of ter kennis is gebracht, door middel van een standaardformulier waarop hij slechts hoeft te vermelden dat hij de schuldvordering betwist, zonder gehouden te zijn te verklaren op welke gronden.

23. Artikel 17, lid 1, eerste alinea, bepaalt: „Indien binnen de in artikel 16, lid 2, gestelde termijn een verweerschrift is ingediend, wordt de procedure volgens het gewone burgerlijk procesrecht voortgezet voor de bevoegde gerechten van de lidstaat van oorsprong, tenzij de eiser, overeenkomstig artikel 7, lid 4, uitdrukkelijk heeft verzocht de procedure in dat geval te staken” (hetgeen hij kan doen door aanhangsel 2 bij het standaardformulier in te vullen). Volgens artikel 17, lid 2, wordt een dergelijke overgang naar de gewone procedure beheerst door het recht van de lidstaat van oorsprong.

24. Indien binnen de gestelde termijn geen verweerschrift is ingediend, is het gerecht van oorsprong krachtens artikel 18, lid 1, verplicht het Europees betalingsbevel onverwijld uitvoerbaar te verklaren.

25. Artikel 20 voorziet in „Heroverweging in uitzonderingsgevallen”. Artikel 20, lid 2, bepaalt met name: „Na het verstrijken van de in artikel 16, lid 2 gestelde termijn, heeft de verweerder [...] het recht om het bevoegde gerecht in de lidstaat van oorsprong om heroverweging van het Europees betalingsbevel te verzoeken, indien het Europees betalingsbevel kennelijk ten onrechte is toegekend, gelet op de voorschriften van deze verordening, of vanwege andere uitzonderlijke omstandigheden”. Indien het gerecht besluit dat heroverweging gegrond is, is het Europees betalingsbevel volgens artikel 20, lid 3, nietig; anders blijft het van kracht.

26. Artikel 26 bepaalt: „Niet uitdrukkelijk in deze verordening geregelde procedurekwesties worden beheerst door het nationale recht.”

Hongaars recht

27. Krachtens § 59, lid 1, van 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról (wet nr. 50 van 2009 inzake de betalingsbevelprocedure) zijn de notarissen bevoegd tot het uitvaardigen van een Europees betalingsbevel en strekt hun bevoegdheid zich uit tot het gehele Hongaarse grondgebied.

28. Overeenkomstig § 38, leden 1 en 3, van deze wet doet de notaris in het geval van verweer tegen een betalingsbevel het dossier van de procedure toekomen aan de door de eiser aangewezen rechter of, indien geen rechter door hem is aangewezen, aan de rechter die krachtens 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról (wet nr. 3 van 1952 houdende het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) territoriaal bevoegd is.

29. Overeenkomstig § 30, lid 2, van dat wetboek wordt in het geval een rechtsvordering wordt ingesteld tegen een rechtspersoon zonder zetel in Hongarije, de territoriaal bevoegde rechter bepaald op basis van de zetel van de verzoekende partij indien het een ingezeten rechtspersoon is, of de woon- of verblijfplaats van de verzoekende partij wanneer het een ingezeten natuurlijke persoon betreft.

30. Volgens § 36, lid 2, kunnen vorderingen die voortvloeien uit een door een marktdeelnemer in het kader van de uitoefening van zijn bedrijf gesloten transactie worden ingesteld bij de rechter van de plaats waar de overeenkomst is gesloten of is of wordt uitgevoerd. Volgens § 37 kan een schadevordering worden ingesteld bij de rechter van de plaats waar de schade is veroorzaakt of zich daadwerkelijk heeft voorgedaan.

31. Krachtens § 43, lid 1, is de aangezochte rechter gehouden zijn territoriale bevoegdheid ambtshalve te toetsen, maar mag hij de juistheid van in verband met de territoriale bevoegdheid aangevoerde feiten slechts onderzoeken indien ze in tegenspraak zijn met feiten van algemene bekendheid, niet stroken met de officieel voor de rechter beschikbare gegevens, onaannemelijk zijn of door de verweerder worden betwist.

32. In geval van een bevoegdheidsconflict wijst de Kúria overeenkomstig § 45, leden 1 en 2, onder c), de bevoegde rechter aan.

33. Overeenkomstig § 130, lid 1, wijst de aangezochte rechter het verzoek zonder oproeping van partijen af indien blijkt dat, met name, (i) de Hongaarse rechterlijke instanties op grond van de wet of een internationale overeenkomst ter zake niet bevoegd zijn, (ii) een andere rechter of instantie materieel bevoegd is tot kennisneming van het verzoek of (iii) een andere rechter territoriaal bevoegd is om van de zaak kennis te nemen.

34. Volgens § 157 moet de procedure worden beëindigd wanneer het verzoek zonder oproeping van partijen reeds op de genoemde gronden had moeten worden afgewezen. Volgens § 157/A, lid 1, moet de rechter in de gevallen waarin er geen grondslag is voor een afwijzing zonder oproeping van partijen, maar de bevoegdheid van de Hongaarse rechterlijke instanties op geen enkele andere bevoegdheidsgrond kan worden vastgesteld, de procedure beëindigen wanneer met name de verwerende partij niet op de eerste terechtzitting is verschenen en geen verweerschrift heeft ingediend.

Feiten, procesverloop en prejudiciële vragen

35. De verwijzende rechter geeft de hiernavolgende uiteenzetting van het feitelijke en procedurele kader van het hoofdgeding.

36. Een vliegtuigpassagier heeft haar recht op compensatie wegens vertraging van haar vlucht overgedragen aan Flight Refund Ltd (hierna: „Flight Refund”), een vennootschap gevestigd in het Verenigd Koninkrijk, gespecialiseerd in de invordering van dergelijke compensaties. Flight Refund heeft vervolgens bij een Hongaarse notaris een verzoek ingediend om een Europees betalingsbevel tegen Deutsche Lufthansa AG (hierna: „Lufthansa”), een in Duitsland gevestigde vennootschap. Zij heeft aan haar vordering ten belope van 600 EUR ten grondslag gelegd dat zij als gevolg van de overdracht recht heeft op compensatie van Lufthansa voor een vertraging van vlucht LH7626 van

meer dan drie uur.⁹

37. De notaris heeft het Europees betalingsbevel uitgevaardigd zonder na te gaan waar de overeenkomst was gesloten, waar ze was uitgevoerd, waar de beweerdelijke schade was ingetreden, waar de vestiging van de vervoerder zich bevond door de zorg waarvan de overeenkomst was gesloten, of wat de bestemming van de vlucht was. Zij heeft zich bevoegd verklaard op grond dat Hongarije partij is bij het Verdrag van Montreal. Lufthansa heeft een verweerschrift ingediend en betoogd dat niet zij maar United Airlines de bedoelde vlucht had uitgevoerd.¹⁰

38. De advocaat van Flight Refund heeft verklaard dat zij niet kon bepalen welke rechter bevoegd was na de overgang naar de procedure op tegenspraak. Zij heeft de Kúria toen verzocht de bevoegde rechter aan te wijzen en aangevoerd dat: de Hongaarse rechter bevoegd was krachtens artikel 33, lid 1, van het Verdrag van Montreal; niet kon worden vastgesteld welke rechter in casu bevoegd was tot kennisneming van het geschil aangezien geen van de partijen in Hongarije gevestigd was; uit de vordering noch bleek waar de overeenkomst was gesloten noch waar zij was uitgevoerd; gelet op het feit dat vlucht LH7626 de verbinding tussen Newark en London verzorgde, de schade in de Verenigde Staten van Amerika of in het Verenigd Koninkrijk kon zijn ontstaan, en Lufthansa had gesteld dat United Airlines de exploitant van de verbinding was.

39. De Kúria heeft op basis van haar beeld van die situatie vijf prejudiciële vragen aan het Hof gesteld, waarvan de eerste drie betrekking hebben op een op artikel 19 van het Verdrag van Montreal gebaseerde vordering tot compensatie en de onderlinge relatie tussen de bevoegdheidsregels van dat verdrag en die van de EBB-verordening en de Brussel I-verordening. De vierde vraag heeft betrekking op de mogelijkheid tot ambtshalve heroverweging van een in strijd met de relevante regels uitgevaardigd Europees betalingsbevel of beëindiging van de procedure, terwijl de vijfde vraag betrekking heeft op de eventuele verplichting tot aanwijzing van een Hongaarse rechter voor de procedure op tegenspraak betreffende een dergelijk bevel, ook wanneer een aanknopingspunt voor de bevoegdheid van de Hongaarse rechter ontbreekt.

40. Schriftelijke opmerkingen zijn ingediend door de Duitse en de Hongaarse regering en de Europese Commissie; deze zijn ter kennis gebracht van met name de partijen in het hoofdgeding.

41. De advocaat van Flight Refund heeft het Hof daarna schriftelijk laten weten dat zij de Kúria had meegedeeld dat zij zich weliswaar op artikel 33 van het Verdrag van Montreal had beroepen als grondslag voor de bevoegdheid van de Hongaarse rechter, maar dat de vordering tot compensatie op de luchtreizigersverordening en niet op artikel 19 van het Verdrag van Montreal was gebaseerd. Zij had de grondslag voor de vordering niet op het formulier vermeld omdat het geen daarvoor gereserveerde rubriek bevatte. Bij punt 14 van onderdeel 3 van het formulier had zij echter artikel 33 van het Verdrag van Montreal als bevoegdheidsgrondslag opgegeven omdat die bepaling een bevoegdheidsregel bevat voor vorderingen tot vergoeding van schade als gevolg van vluchtvertraging, terwijl een dergelijke bepaling in de luchtreizigersverordening ontbreekt.

42. In het licht van die mededeling en overeenkomstig artikel 101, lid 1, van zijn Reglement voor de procesvoering heeft het Hof de Kúria om verduidelijkingen verzocht over de rechtsgrondslag van de vordering in het hoofdgeding en de identiteit van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht had uitgevoerd in de zin van de luchtreizigersverordening.

9 — Uit de cessieovereenkomst en het verzoek om een Europees betalingsbevel in het door de Kúria aan het Hof overgelegde dossier blijkt dat de passagier een vrouw was met een adres in Boedapest, dat Flight Refund haar Hongaarse advocaat had aangewezen om voor haar op te treden en dat die advocaat het verzoek bij de notaris heeft ingediend.

10 — Uit het verweerschrift, dat zich eveneens in het dossier bevindt, blijkt dat de verklaring was toegevoegd in een blanco gedeelte onderaan het standaardformulier, dat geen rubriek bevat voor het vermelden van de gronden voor verweer. Lufthansa heeft in haar verweerschrift geen exceptie van onbevoegdheid opgeworpen.

43. In antwoord hierop heeft de Kúria nader vermeld dat de vordering van Flight Refund inderdaad op de artikelen 6 en 7 van de luchtreizigersverordening was gebaseerd, maar dat haar beroep op de bevoegdheid van de Hongaarse rechter was gebaseerd op artikel 33 van het Verdrag van Montreal. In dat licht heeft de Kúria haar eerste drie vragen ingetrokken en de vijfde vraag gewijzigd. Omdat zij volgens het nationale procesrecht niet mag overgaan tot bewijsverkrijging over de zaak ten gronde, kon zij echter geen aanvullende informatie verschaffen over de identiteit van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht had uitgevoerd.

44. De twee vragen die het Hof voor een prejudiciële beslissing worden voorgelegd luiden thans als volgt:

- „1) Kan een Europees betalingsbevel dat in strijd met het doel van [de EBB-verordening] of door een internationaal onbevoegde instantie is uitgevaardigd, ambtshalve worden heroverwogen? Of moet de naar aanleiding van de indiening van een verweerschrift ingeleide procedure op tegenspraak in geval van onbevoegdheid ambtshalve of op verzoek worden beëindigd?
- 2) Voor zover de Hongaarse rechter bevoegd is om kennis te nemen van de zaak, moet de relevante bevoegdheidsregel dan aldus worden uitgelegd dat de Kúria bij het aanwijzen van een gerecht ten minste één gerecht moet aanwijzen dat, ook indien het volgens het procesrecht van de lidstaat materieel en territoriaal onbevoegd is, verplicht is om de naar aanleiding van de indiening van een verweerschrift ingeleide procedure op tegenspraak ten gronde af te doen?”

45. De Kúria heeft in haar antwoord voorts verklaard dat nog moet worden nagegaan of, indien de luchtreizigersverordening niet de nodige regels bevat, de bevoegdheid voor een Europese betalingsbevelprocedure waarin een vordering krachtens die verordening geldend wordt gemaakt, wordt beheerst door het Verdrag van Montreal, de Brussel I-verordening of een andere regeling. Bovendien wenst zij te vernemen of artikel 17, lid 1, van de EBB-verordening een bevoegdheidsregel is die onafhankelijk van de Brussel I-verordening de bevoegdheid bepaalt van de rechter van de lidstaat van oorsprong.

46. Na de kennisgeving van het antwoord van de Kúria en de geherformuleerde vragen heeft alleen Hongarije aanvullende schriftelijke opmerkingen ingediend. Er is niet verzocht om een terechtzitting en er is er ook geen gehouden.

Beoordeling

Ontvankelijkheid van het prejudiciële verzoek

47. De Duitse regering heeft in haar opmerkingen geopperd dat het prejudiciële verzoek mogelijk niet-ontvankelijk is, hetzij in zijn geheel op grond dat blijkens de website van Flight Refund de vennootschap haar werkzaamheden had gestaakt, dan wel met betrekking tot de eerste drie vragen, op grond dat de uitlegging van het Verdrag van Montreal irrelevant zou zijn voor de oplossing van de litigieuze punten in het hoofdgeding.

48. Aangezien de Kúria heeft bevestigd dat de procedure nog steeds bij haar aanhangig is en haar eerste drie vragen heeft ingetrokken hoeven deze aspecten verder niet te worden onderzocht.

Behandeling ten gronde van de prejudiciële vraag

49. De basisvraag is in casu: welke weg moet worden bewandeld wanneer een Europees betalingsbevel is uitgevaardigd door een instantie in een lidstaat waarvan de gerechten onbevoegd zijn om kennis te nemen van de met het bevel geldend gemaakte vordering en na de indiening van een verweerschrift een procedure op tegenspraak moet worden gevoerd „voor de bevoegde gerechten van de lidstaat van oorsprong”? Zoals de Duitse regering heeft opgemerkt bevat de EBB-verordening geen regel die in een dergelijke situatie voorziet.

50. In haar vragen geeft de Kúria twee mogelijke oplossingen aan. Ten eerste zou zij zelf, zonder een rechter te hoeven aanwijzen voor de kennisneming ten gronde van de onderliggende vordering, bevoegd kunnen zijn tot heroverweging van het Europees betalingsbevel, hetgeen – aangenomen dat het bevel duidelijk ten onrechte is uitgevaardigd gelet op de voorschriften van de EBB-verordening – zou leiden tot de vaststelling van de nietigheid ervan of tot beëindiging van de procedure. Ten tweede kan zij gehouden zijn, zelfs wanneer geen bevoegdheidsgrond kan worden onderkend, een Hongaarse rechter aan te wijzen om kennis te nemen van de vordering.

51. Alvorens te onderzoeken of een van die benaderingen kan worden gevolgd (geen van beide, zo veel lijkt duidelijk, kan worden geacht door de wet te worden *voorgescreven*, en ze kunnen het beste tezamen worden onderzocht) is het mijns inziens dienstig na te gaan wat er tot nu toe al dan niet is gebeurd in de zaak tegenover wat had moeten gebeuren. De eerlijkheid gebiedt mij in dit verband op te merken dat de ingewikkelde situatie waaruit de Kúria nu een uitweg moet zien te vinden voornamelijk te wijten is aan elementaire fouten, die eerst door Flight Refund en haar advocaat en vervolgens door de notaris die het Europees betalingsbevel heeft uitgevaardigd zijn gemaakt. Die fouten doen daadwerkelijk afbreuk aan het doel van de EBB-verordening om de beslechting van een geschil in grensoverschrijdende zaken met betrekking tot niet-betwiste geldvorderingen te vereenvoudigen en te versnellen.¹¹

52. Ten eerste had Flight Refund zich niet op het Verdrag van Montreal mogen beroepen als grondslag voor de bevoegdheid voor het uitvaardigen van een Europees betalingsbevel tegen Lufthansa in Hongarije.¹² Krachtens artikel 6 van de EBB-verordening wordt de rechterlijke bevoegdheid bepaald „volgens de ter zake geldende regels van het Gemeenschapsrecht, en met name verordening (EG) nr. 44/2001”. Hoewel „geldende regels van het Gemeenschapsrecht” in beginsel het Verdrag van Montreal kunnen omvatten heeft het Hof reeds geoordeeld, zoals in de schriftelijke opmerkingen is opgemerkt, dat de bevoegdheid om kennis te nemen van een vordering krachtens de luchtreizigersverordening uitsluitend wordt beheerst door de Brussel I-verordening.¹³ Bovendien moeten blijkens de „Richtsnoeren voor de invulling van het formulier” voor een Europees betalingsbevel de regels van de Brussel I-verordening in acht worden genomen (zie punt 20 hiervoor). Het spreekt hoe dan ook vanzelf dat de bevoegdheidsregels van het Verdrag van Montreal betrekking hebben op procedures inzake vorderingen die door dat verdrag worden beheerst, en niet op vorderingen die door andere wettelijke regelingen worden beheerst. Anders dan de Brussel I-verordening beoogt het Verdrag van Montreal niet algemeen geldende bevoegdheidsregels vast te stellen.

11 — „We weven wel een heel verwarrend web, wanneer we eerst bedriegen” schreef Sir Walter Scott in Marmion (Lied VI, strofe 17). Ik beschuldig niemand van misleiding, maar het in casu geweven web is inderdaad verwarrend en echt iets voor gewiekste professoren rechtsgeleerdheid die studenten met een examenvraag in verwarring willen brengen.

12 — Het is onduidelijk of Flight Refund contact heeft opgenomen met Lufthansa voordat zij om het Europese betalingsbevel verzocht. Dat is blijkbaar haar gebruikelijke praktijk, blijkens haar website (<http://flight-refund.eu/>). Mogelijk heeft zij dat gedaan en heeft Lufthansa domweg niet geantwoord. Als dat het geval is, moet Lufthansa ook deels verantwoordelijkheid dragen voor de ontstane verwarring, daar een kort antwoord dat United Airlines de vlucht had uitgevoerd (vermoedelijk) een einde had gemaakt aan de tegen haar ingestelde Europese betalingsbevelprocedure.

13 — Arrest Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439, punten 26-28 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

53. Ten tweede had de advocaat van Flight Refund, ook al beriep zij zich op een grondslag in het Verdrag van Montreal, moeten weten dat daar twee verschillende Hongaarse versies van bestaan¹⁴, die geen van beide authentiek zijn, maar waarvan er ten minste één aldus kan worden uitgelegd dat de zinsnede „binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag” *geen* zelfstandige bevoegdheidsgrond oplevert die als zodanig volstaat, zodat naar een authentieke versie had moeten worden gekeken.

54. Ten derde had de notaris bij wie het verzoek om een Europees betalingsbevel werd ingediend, de stelling van Flight Refund dat de bevoegdheid op artikel 33 van het Verdrag van Montreal was gebaseerd, moeten onderzoeken. Dat onderzoek kan volgens artikel 8 van de EBB-verordening via een „geautomatiseerde procedure” worden uitgevoerd, hetgeen uiteraard een bron van fouten kan zijn. Een Hongaarse notaris is echter voor de toepassing van de EBB-verordening een rechterlijke instantie en moet als zodanig geacht worden de wet te kennen die hij of zij moet toepassen, en verantwoordelijkheid te nemen voor de wijze waarop dat gebeurt.

55. Zowel de advocaat van Flight Refund als de notaris had dus de mogelijke bevoegdheidsgronden uitsluitend in het licht van de Brussel I-verordening moeten onderzoeken. Die mogelijke gronden lijken de volgende te zijn.

56. De eerste bevoegdheidsgrond in het systeem van de Brussel I-verordening is die van het gerecht van de lidstaat waar de verweerder woonplaats heeft (artikel 2, lid 1) – in casu Duitsland. De tweede, ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst, is die van het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd [artikel 5, lid 1, onder a)]. Omdat de compensatievordering voortvloeit uit een beweerdelijk vertraagde aankomst, moet mijns inziens de plaats waar de verbintenis is of moest worden uitgevoerd de plaats van aankomst zijn – namelijk Londen. Bijgevolg waren de meest voor de hand liggende gerechten voor het indienen van een verzoek om een Europees betalingsbevel en de gerechten die met de meeste zekerheid bevoegd zouden zijn, die van Duitsland of Engeland.

57. Een derde mogelijkheid is het gerecht van de plaats waar het filiaal, het agentschap of andere vestigingen van Lufthansa gelegen zijn (artikel 5, lid 5), indien het ticket bij een dergelijk filiaal, agentschap of andere vestiging is gekocht. Dat is vermoedelijk het geval en kan, aangezien de passagier ingezetene van Hongarije blijkt te zijn, de grondslag vormen voor de bevoegdheid van de Hongaarse gerechten. De Kúria zou dat dan wel moeten onderzoeken, omdat er in deze fase geen bewijs lijkt te zijn voor de plaats waar het ticket is gekocht.

58. Ik constateer – hoewel het niet direct relevant is – dat de drie hierboven genoemde bevoegdheidsgronden overeenkomen met die van artikel 33, lid 1, van het Verdrag van Montreal, wanneer de pseudoground „binnen het gebied van een der staten die partij zijn bij dit verdrag” eenmaal is geëcarteerd.

59. Een verdere mogelijke grond waarop de bevoegdheid van de Hongaarse gerechten had kunnen worden gebaseerd is de woonplaats van de passagier. De regel van Hongaars recht dat een natuurlijke persoon die zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats in Hongarije heeft, in Hongarije een vordering kan instellen tegen een rechtspersoon die daar geen zetel heeft¹⁵ lijkt echter niet geheel verenigbaar met de Brussel I-verordening indien het een algemeen toepasselijke regel is. Een dergelijke regel zou precies het tegenovergestelde zijn van de algemene regel van de Brussel I-verordening, die voorrang geeft aan de gerechten van de lidstaat van de woonplaats van de verweerder.¹⁶ Er zijn echter

14 — Zie voetnoot 6 hiervoor.

15 — § 30, lid 2, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering; zie punt 29 hiervoor.

16 — Zie punt 7 hiervoor.

omstandigheden waarin die verordening een dergelijke mogelijkheid biedt – namelijk wanneer de natuurlijke persoon een consument is en een rechtsvordering instelt tegen de wederpartij bij een consumentenovereenkomst die, in het geval van een vervoersovereenkomst, deel uitmaakt van een pakketreis.¹⁷

60. De omstandigheden van de betrokken overeenkomst zouden hoe dan ook opnieuw door de Kúria moeten worden onderzocht. Ik betwijfel bovendien of een beroep op deze bevoegdheidsgrond kan worden gedaan wanneer de betrokken consument de vordering heeft overgedragen aan een incassobureau zoals Flight Refund. Hoewel de cessie van een vordering niet aan bod komt in de Brussel I-verordening¹⁸ en mij geen rechtspraak ter zake bekend is, is het duidelijk dat de uitzonderingsregel volgens welke aan het gerecht van de woonplaats van de consument evenveel gewicht kan worden toegekend als aan dat van de woonplaats van de verweerder, is bedoeld om de zwakke partij bij de overeenkomst niet te belasten met de verplichting een vordering te moeten instellen voor een buitenlands gerecht.¹⁹ Die overweging verliest echter haar gelding wanneer de eiser niet de zwakke partij bij de overeenkomst is – dus de consument – maar een incassobureau.²⁰

61. Ten slotte kan in de algemene voorwaarden bij de verkoop van het ticket een forumkeuze zijn opgenomen. In dat geval moet de geldigheid ervan worden getoetst aan artikel 23 en, indien van toepassing, artikel 17 van de Brussel I-verordening.²¹

62. Uitgaande van de beschikbare informatie kan naar mijn mening de internationale bevoegdheid van de Hongaarse gerechten om kennis te nemen van de compensatievordering krachtens de luchtreizigersverordening dan ook niet geheel worden uitgesloten op basis van de Brussel I-verordening, al beschikt noch het Hof noch de Kúria over gegevens waaruit die bevoegdheid blijkt. Zeker is wel dat de bevoegdheid niet op het Verdrag van Montreal kan worden gebaseerd en dat voor de vaststelling van een bevoegdheidsgrond in de Brussel I-verordening meer informatie nodig is.

17 — Zie punt 9 hiervoor.

18 — Daarentegen bepaalt artikel 14, lid 1, van verordening (EG) nr. 593/2008 van het Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) (PB L 177, blz. 6): „De betrekkingen tussen cedent en cessionaris of tussen subrogant en gesubrogeerde uit hoofde van een contractuele subrogatie van een vordering op een andere persoon („de schuldenaar”) worden beheerst door het recht dat ingevolge deze verordening op de tussen hen bestaande overeenkomst van toepassing is.” Die rechtskeuzereguleering biedt helaas geen oplossing voor de afzonderlijke vraag betreffende de bevoegdheid ter zake van de vordering tegen Lufthansa. Was dat wel het geval geweest, dan zou de zaak eenvoudig zijn geweest omdat de cessieovereenkomst tussen Flight Refund en de passagier bepaalt dat het Hongaarse recht van toepassing is op niet in de overeenkomst geregelde onderwerpen en dat geschillen tussen die partijen onder de exclusieve bevoegdheid vallen van de Budai Központi Kerületi Bíróság (arrondissementsrechtbank voor het centrum van Boedapest). Hoewel krachtens artikel 14, lid 2, van verordening nr. 593/2008 de Hongaarse wet derhalve „de voorwaarden waaronder de cessie of subrogatie aan de schuldenaar kan worden tegengeworpen” bepaalt, kan dat mijns inziens echter niet zo ver gaan dat Lufthansa, die geen partij is bij de overeenkomst, daardoor onder de bevoegdheid van een gerecht zou vallen dat zijn bevoegdheid niet ontleent aan de Brussel I-verordening.

19 — Vergelijkbare regels zijn van toepassing op vorderingen van een verzekeringnemer, verzekerde of begunstigde tegen een verzekeraar of van een werknemer tegen zijn werkgever, en blijktens punt 13 van de Brussel I-verordening zijn al die bepalingen bedoeld om de zwakke partij door gunstigere bevoegdheidsregels te beschermen.

20 — Flight Refund afficheert zichzelf op haar website als „Uw juridisch adviseur” en als specialist in invorderingzaken. Uit de website blijkt ook dat zij nu werkt onder de naam „Flight Refund Kft.”, een in Hongarije ingeschreven vennootschap met beperkte aansprakelijkheid met zetel in Boedapest, en een verbonden agent van PannonHitel Zrt., een eveneens in Hongarije ingeschreven particuliere vennootschap. De zetelverplaatsing is mijns inziens echter irrelevant aangezien (i) de procedure aanhangig is gemaakt door Flight Refund Ltd, ingeschreven in het Verenigd Koninkrijk, en (ii) een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid geen consument is, zodat haar plaats van vestiging geen bevoegdheidsgrond oplevert.

21 — Zie punt 10 hiervoor.

63. De Kúria heeft het Hof meegedeeld dat zij niet bevoegd is over te gaan tot bewijsverkrijging in de zaak ten gronde. Hoewel het niet aan het Hof staat het Hongaarse recht uit te leggen, acht ik het plausibel dat de door de Kúria aangehaalde en in punt 29 en volgende hiervoor uiteengezette bepalingen een bewijsprocedure in verband met de ontvankelijkheid niet uitsluiten. Hoe dan ook moet het Hongaarse wetboek van burgerlijke rechtsvordering overeenkomstig vaste rechtspraak van het Hof aldus worden uitgelegd dat de volle werking van de bepalingen van Unierecht wordt verzekerd, met inbegrip van die inzake de rechterlijke bevoegdheid.²²

64. Indien uit een volledig onderzoek van alle voor de bevoegdheidsvraag relevante feiten in het licht van de Brussel I-verordening zou blijken dat de Hongaarse gerechten bevoegd zijn om kennis te nemen van de vordering van Flight Refund tegen Lufthansa op grond van 's Hof's uitlegging van de luchtreizigersverordening, zouden er geen problemen zijn gerezen voor de Kúria.

65. Ik zal er daarom in het hiernavolgende van uitgaan dat een dergelijk onderzoek heeft plaatsgevonden en tot de conclusie heeft geleid dat die gerechten niet bevoegd zijn om kennis te nemen van die vordering. In die omstandigheden kan de Kúria eenvoudigweg geen bevoegd gerecht van de lidstaat van oorsprong aanwijzen waar de procedure volgens het gewone burgerlijk procesrecht kan worden voortgezet, zoals voorzien in artikel 17, lid 1, van de EBB-verordening.

66. De historie eindigt echter niet bij de onoordeelkundige uitvaardiging van het Europese betalingsbevel door de notaris.

67. Dat bevel is aan Lufthansa gezonden, die een verweerschrift heeft ingediend. Zij heeft, ofschoon daartoe niet verplicht, de grond voor haar afwijzing van aansprakelijkheid vermeld, namelijk dat zij de betrokken vlucht niet had uitgevoerd. Indien dit als verschijnen in de zin van artikel 24 van de Brussel I-verordening had kunnen worden beschouwd, had dit een bevoegdheidsgrond voor de Hongaarse rechter kunnen opleveren.²³ Het Hof heeft echter geoordeeld dat verzet, zelfs wanneer daarbij middelen ten gronde worden aangevoerd, niet kan worden beschouwd als verschijnen in de zin van artikel 24 van de Brussel I-verordening.²⁴

68. De indiening van het verweerschrift heeft tot gevolg, ten eerste, dat het Europese betalingsbevel niet overeenkomstig artikel 18 van de EBB-verordening uitvoerbaar kan worden verklaard en, ten tweede, dat de procedure moet worden voortgezet voor de „bevoegde gerechten van de lidstaat van oorsprong” overeenkomstig artikel 17, lid 1, van die verordening.

69. Tot de procedure aldus kan worden voortgezet hangt de vordering van Flight Refund dus in de lucht. Er is een Europees betalingsbevel uitgevaardigd, maar het kan niet uitvoerbaar worden verklaard. De EBB-verordening bepaalt duidelijk dat de procedure moet worden voortgezet in de lidstaat van oorsprong, namelijk Hongarije.

70. Dat is duidelijk de juiste weg, aannemende dat de gerechten van die lidstaat internationaal bevoegd zijn om kennis te nemen van de vordering, hetgeen in beginsel het geval is wanneer de instantie die het Europese betalingsbevel heeft uitgevaardigd haar eigen bevoegdheid overeenkomstig de artikelen 6 en 8 van de EBB-verordening naar behoren heeft onderzocht. De wetgever lijkt zich er echter niet genoegzaam rekenschap van te hebben gegeven dat de gerechten van de lidstaten van oorsprong mogelijk niet internationaal bevoegd zijn tot kennisneming van de onderliggende vordering.

22 — Zie in verband met het Executieverdrag dat voorafging aan de Brussel I-verordening, arrest Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, punt 20 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Zie ook, voor een voorbeeld met betrekking tot verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000 (PB L 338, blz. 1), arrest Purrucker (C-256/09, EU:C:2010:437, punt 99 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

23 — Zie punt 11 hiervoor.

24 — Arrest Goldbet Sportwetten (C-144/12, EU:C:2013:393, punten 38-41).

71. Bovendien, hoewel artikel 1, lid 2, van de EBB-verordening bepaalt dat de verordening niet belet dat een eiser een vordering geldend maakt met behulp van een andere procedure, kan dat mijns inziens niet aldus worden uitgelegd dat de vordering tegelijkertijd kan worden ingesteld of het bevel tegelijkertijd ten uitvoer kan worden gelegd via een andere procedure, hetgeen tot een dubbele tenuitvoerlegging zou kunnen leiden. Zolang de Europese betalingsbevelprocedure niet is beëindigd lijkt artikel 27 van de Brussel I-verordening zich er veeleer tegen te verzetten dat een ander gerecht kennis neemt van de vordering.

72. Zoals ik heb opgemerkt²⁵ en in de aan het Hof overgelegde opmerkingen is uiteengezet, voorziet de wetgeving niet specifiek in een oplossing in omstandigheden als die van het hoofdgeding. Er moet bijgevolg een oplossing worden gevonden die niet strijdig is met de wetgeving en het mogelijk maakt dat de Europese betalingsbevelprocedure wordt beëindigd, Flight Refund haar vordering kan instellen (indien zij dat nog wenst) en Lufthansa verweer kan voeren voor een gerecht dat bevoegd is in de zin van de Brussel I-verordening.

73. Lufthansa heeft in haar verweerschrift de territoriale bevoegdheid van de notaris niet ter discussie gesteld, maar zelfs al had zij dat gedaan, dan zie ik niet in hoe dat de procedurele situatie had kunnen veranderen. De indiening van het verweerschrift, waarin geen motivering van het verweer dient te worden opgenomen, zou mijns inziens hetzelfde gevolg hebben gehad als in de huidige omstandigheden van het hoofdgeding: de procedure had ook dan moeten worden voortgezet voor de bevoegde gerechten van de lidstaat van oorsprong en de onmogelijkheid om een dergelijk gerecht te vinden zou onverminderd zijn blijven bestaan.

74. Lufthansa had wellicht overeenkomstig artikel 20, lid 2, van de EBB-verordening de territoriale bevoegdheid van de notaris kunnen bestrijden na het verstrijken van de termijn voor de indiening van haar verweerschrift (en dus impliciet pas nadat het betalingsbevel uitvoerbaar was verklaard), op grond dat het bevel „kennelijk ten onrechte is toegekend, gelet op de voorschriften van deze verordening” – een omschrijving die mijns inziens geacht moet worden ook de situatie te omvatten, dat het is uitgevaardigd door een instantie die duidelijk internationaal onbevoegd was krachtens de Brussel I-verordening. Dan had om heroverweging van het bevel door het „bevoegde gerecht van de lidstaat van oorsprong” moeten worden verzocht, dat, indien het zou vaststellen dat heroverweging gegrond was, het Europese betalingsbevel nietig had moeten verklaren. En daarmee zou een einde aan de procedure zijn gekomen (onverlet de mogelijkheid de vordering in het kader van dezelfde of een andere procedure opnieuw in te stellen voor een bevoegd gerecht).

75. Ik suggereer niet dat Lufthansa deze weg had moeten bewandelen – het lijkt commercieel gezien onwaarschijnlijk dat dit in haar belang zou zijn geweest. Toch meen ik dat het zin kan hebben een dergelijke situatie te bezien en te vergelijken met die in het hoofdgeding.

76. Wanneer de verweerder overeenkomstig artikel 20, lid 2, van de EBB-verordening verzoekt om heroverweging is het duidelijk, ten eerste, dat er altijd een „bevoegd gerecht in de lidstaat van oorsprong” moet zijn voor die heroverweging, zelfs indien – hetgeen zeer wel het geval kan zijn – er in die staat geen gerecht is dat bevoegd is om kennis te nemen van de onderliggende vordering. Anders zou geen herstel mogelijk zijn van situaties waarin een Europees betalingsbevel is uitgevaardigd door een instantie zonder internationale bevoegdheid, en die mogelijkheid moet er zijn.

25 — Zie punt 49 hiervoor.

77. Ook is het duidelijk dat de aanwijzing van het bevoegde gerecht, aangezien zij niet door de EBB-verordening wordt geregeld, door het nationale recht moet worden beheerst overeenkomstig artikel 26 van die verordening. In Hongarije moet dat nationale recht²⁶ derhalve op zodanige wijze worden uitgelegd dat, indien de aanwijzing van het bevoegde gerecht niet automatisch voortvloeit uit bijvoorbeeld de plaats van vestiging van de notaris die het Europees betalingsbevel heeft uitgevaardigd, de Kúria in staat en gehouden moet zijn om het bevoegde gerecht aan te wijzen. Indien het bevel ten onrechte is uitgevaardigd, moet die instantie de procedure beëindigen met de vaststelling van de nietigheid van het bevel. Het in die situatie bevoegde gerecht is echter niet het tot kennisneming van de onderliggende vordering bevoegde gerecht maar het gerecht dat bevoegd is tot toetsing van de rechtmatigheid van het Europees betalingsbevel.

78. Dat is in wezen precies de situatie die aan de orde is in het hoofdgeding. De Kúria moet in beginsel krachtens haar verplichtingen uit hoofde van het Hongaarse wetboek van burgerlijke rechtsvordering, in samenhang met artikel 17, lid 1, van de EBB-verordening en haar verplichting om de volle werking van de Unierechtelijke bevoegdheidsregels te verzekeren, een bevoegd gerecht aanwijzen voor de kennisneming van de onderliggende vordering. Zij moet daartoe alle feiten onderzoeken die relevant zijn voor de bepaling van de bevoegdheid. De enige situatie waarin zij niet in staat is die aanwijzing te doen is de situatie waarin zij vaststelt dat de Hongaarse gerechten internationaal onbevoegd zijn.

79. Een logische aanpak in deze situatie zou derhalve zijn een gerecht aan te wijzen dat bevoegd zou zijn geweest om de geldigheid van het Europees betalingsbevel te toetsen indien de verweerder krachtens artikel 20, lid 2, van de EBB-verordening om heroverweging had verzocht, en dat tevens materieel bevoegd is tot kennisneming van vorderingen als hier aan de orde. Dat gerecht zou zich vervolgens overeenkomstig artikel 26, lid 1, van de Brussel I-verordening onbevoegd moeten verklaren om kennis te nemen van de vordering, tenzij de verweerder met een ander doel zou zijn verschenen dan ter betwisting van de bevoegdheid van het gerecht. Het zou de eiser dan vrijstaan de vordering bij een ander bevoegd gerecht geldend te maken. Indien de verweerder echter met een ander doel was verschenen, zou het gerecht bevoegd zijn krachtens artikel 24 van de Brussel I-verordening en zou de procedure overeenkomstig artikel 17 van de EBB-verordening kunnen worden voortgezet.

80. Deze oplossing, die globaal overeenkomt met die in de tweede vraag van de Kúria, is mijns inziens in geen enkel opzicht in strijd met een van de betrokken wettelijke regelingen. Ze kan echter wel voor problemen zorgen indien er geen gerecht kan worden vastgesteld dat én bevoegd is voor de toetsing van de geldigheid van het Europees betalingsbevel én materieel bevoegd is om kennis te nemen van vorderingen als hier aan de orde.

81. De andere, in haar eerste vraag, door de Kúria gesuggereerde oplossing zou een ambtshalve heroverweging van het Europese betalingsbevel door de Kúria zelf zijn. Hoewel dat inderdaad tot het evident beoogde resultaat zou leiden op een wijze die niet noemenswaardig verschilt van de andere oplossing, lijkt ze mij iets minder goed te sporen met de bepalingen van de EBB-verordening, aangezien artikel 20 van die verordening niet voorziet in ambtshalve heroverweging maar slechts in heroverweging op verzoek van de verweerder.

26 — De websitepagina European judicial enforcement (http://www.europe-eje.eu/sites/default/files/pj/dossiers/ipe_hongrie_english.pdf) over de Europese betalingsbevelprocedure in Hongarije vermeldt slechts: „de in artikel 20, lid 2, van verordening (EG) nr. 1896/2006 bedoelde heroverweging wordt beheerst door de Hongaarse regeling betreffende de ontvankelijkheid van de heropening van de procedure (wetboek van burgerlijke rechtsvordering).”

Slotopmerkingen

82. Het bedrag dat in casu in geding is, is gering²⁷, al onderken ik dat in andere Europese betalingsbevelprocedures de inzet aanzienlijk hoger kan zijn. In alle vergelijkbare situaties is de uiteindelijke oplossing van het aan de orde gestelde probleem echter duidelijk: in het belang van alle partijen moet de Europese betalingsbevelprocedure zijn beëindigd om desgewenst de vordering geldend te kunnen maken voor een bevoegd gerecht. Was het probleem voor een lagere rechter gebracht, dan zou waarschijnlijk een pragmatische oplossing zijn gevonden, zonder het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken.

83. De kwestie moet echter worden beslecht door een rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep en die derhalve ingevolge artikel 267, derde alinea, VWEU geen andere keuze had dan het Hof om een uitspraak te verzoeken. De Kúria heeft loyaal aan die verplichting voldaan. Hoewel elk van de door de Kúria zelf overwogen oplossingen (naar mijn mening) tot een bevredigende uitkomst zou hebben geleid, moest de zaak bijgevolg uitvoerig door het Hof worden behandeld.

84. Dit is mijns inziens bij uitstek het soort zaken waarvoor een minder intensieve behandeling aangewezen lijkt – of dat nu de vaak door mijn voorganger advocaat-generaal Sir Francis Jacobs²⁸ bepleite „groen licht”-procedure is of een andere. Gelet op de toenemende werklast van het Hof en de druk om snel uitspraak te doen op vragen van nationale rechters, kan het zinvol zijn de discussie hierover te heropenen.

Conclusie

85. Gelet op het voorgaande geef ik het Hof in overweging de vragen van de Kúria als volgt te beantwoorden: Verordening (EG) nr. 1896/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer

- a) een Europees betalingsbevel is uitgevaardigd door een rechter of instantie van een lidstaat maar geen gronden kunnen worden vastgesteld voor de territoriale bevoegdheid van de gerechten van die lidstaat ter zake van de ingestelde vordering,
- b) de verweerder een verweerschrift heeft ingediend zodat op grond van artikel 17, lid 1, van verordening nr. 1896/2006 de procedure volgens het gewone burgerlijk procesrecht moet worden voortgezet voor de bevoegde rechter van die lidstaat, en
- c) een hogere rechterlijke instantie overeenkomstig die regels een bevoegd gerecht moet aanwijzen,

de hogere rechterlijke instantie een gerecht moet aanwijzen dat bevoegd zou zijn geweest om de geldigheid van het Europese betalingsbevel te toetsen indien de verweerder om heroverweging had verzocht overeenkomstig artikel 20, lid 2, van verordening nr. 1896/2006, en dat tevens materieel bevoegd is om kennis te nemen van vorderingen als hier aan de orde.

27 — De hoofdvordering bedraagt 600 EUR. Volgens de cessieovereenkomst tussen Flight Refund en de passagier heeft Flight Refund recht op 25 % van dit bedrag (150 EUR) indien de vordering wordt toegewezen, niets indien zij wordt afgewezen. In dergelijke omstandigheden is het niet verbaasd dat Flight Refund zich geen grote kosten of moeite heeft getroost om de Kúria of het Hof behulpzaam te zijn bij het oplossen van het gerezen probleem, dat deels het gevolg is van een omissie van de wetgever en deels van een gebrek aan professionele gedegenheid van Flight Refund zelf, haar advocaat en de notaris die het Europees betalingsbevel heeft uitgevaardigd. Daarnaast is het gezien het litigieuze bedrag en de vaste overtuiging van Lufthansa dat zij hoe dan ook in het geheel niet aansprakelijk is niet verwonderlijk dat zij zich ook in dat opzicht laconiek opstelt.

28 — Zie bijvoorbeeld zijn lezing *The European Courts and the UK – What Future? A New Role for English Courts*, ter gelegenheid van de 13e Annual Law Reform Committee Lecture, 18 november 2014 (<http://www.barcouncil.org.uk/media-centre/speeches,-letters-and-reports/speeches-of-interest/>).